

סימן א. בדין מוליכין ומביאין כלים מבית האומן, נה ע"ב

- א. משנה. מושיבין שובבין לתרגולין בארבעה עשר, ותרנגולת שברחה מחזירין אותה למקומה. ואם מתה – מושיבין אחרת תחתיה. גורפין מתחת רגלי בהמה בארבעה עשר, ובמועד מסלקין לצדדין. מוליכין כלים ומביאין מבית האומן, אף על פי שאינם ליצורף המועד.
- ב. גמרא. ... מוליכין כלים ומביאין מבית האומן. אמר רב פפא: בדיק לן רבא, תנן: מוליכין ומביאין כלים מבית האומן, אף על פי שאינן ליצורף המועד. ורמינח: אין מביאין כלים מבית האומן, ואם חושש להן שמא יגנבו – מפנן לחצר אחרת! ומשנינן: לא קשיא; כאן – בארבעה עשר, כאן – בחולו של מועד.
- ג. ואיבעית אימא: הא ודא בחולו של מועד, ולא קשיא; כאן – במאמינו, כאן – בשאינו מאמינו. וזה תניא: מביאין כלים מבית האומן, כגון חכד מבית חכדר, וזכוס מבית חזגג. אבל לא צמר מבית העבע, ולא כלים מבית האומן. ואם אין לו מה יאכל – נותן לו שכרו ומניחו אצלו. ואם אינו מאמינו – מניחן בבית הסמוך לו. ואם חושש שמא יגנבו – מביאן בעינעה בתוך ביתו.
- ה. תרצת מביאין, מוליכין קשיא. דקתני: אין מביאין, וכל שכן דאין מוליכין! – אלא מחורתא כדשנינן מעיקרא.

בענין הולכת והבאת כלים מבית האומן, מצינו ארבעה משתנים [הערך הקל מימין]:

1. הזמן [י"ד / חוה"מ]
2. הכיוון [מביאין / מוליכין]
3. סוג הכלים [צריך להם במועד / אינו צריך]
4. האומן [אינו מאמינו (וצריך האומן לשכרו) / מאמינו]

היחס בין המשתנים הוא כדלהלן:

בי"ד הכל מותר: בין להוליך ובין להביא, בין צריך לכלים ובין לא, בין מאמינו ובין לא. בחוה"מ מותר רק בצירוף שני ערכים קלים: [מביאין] וגם [צריך להם או אינו מאמינו]. [כל אחד מהערכים האחרונים, דהיינו 'צריך להם' או 'אינו מאמינו', לא מהווה סיבה מספקת להתיר בחוה"מ אם לא יצורף לו גם הערך – 'מביאין', שהרי אם הוא מוליך אותם לבית האומן אין בכך תועלת לצורך המועד או לצורך שכר האומן].

נתאר יחס זה בטבלאות הבאות:

חוה"מ			י"ד		
מאמינו	אינו מאמינו		מאמינו	אינו מאמינו	
מביאין	מביאין	צריך לכלים	מוליכין ומביאין	מוליכין ומביאין	צריך לכלים
אסור	מביאין	אינו צריך	מוליכין ומביאין	מוליכין ומביאין	אינו צריך

מהלך הסוגיא

הסתירה בין המשנה לברייתא קיצונית: המשנה מתירה אפילו להוליך [ואפילו שלא לצורך המועד], והברייתא אוסרת אפילו להביא. הגמרא פותרת את הסתירה על פי המשתנה הראשון: את הברייתא מוכרחים להעמיד כמשבצת השמאלית תחתונה בטבלה השמאלית. לעומת זאת משנתנו שהדין בה הוא מוליכין ומביאין חייבין להעמיד בי"ד [טבלה ימנית כולה], וכך תירצה הגמרא בסעיף ג.

בסעיף ד ניסתה הגמרא לחלק בין המשנה לברייתא על פי המשתנה הרביעי, מאמינו ואינו מאמינו, דהיינו להעמיד את שתיהן בשורה התחתונה של הטבלה השמאלית, ואת המשנה להעמיד בימנית תחתונה, ואת הברייתא בשמאלית תחתונה. נסיון זה נדחה, כיוון שבימנית תחתונה הדין הוא רק מביאין ולא מוליכין, משא"כ במשנה.

בדומה לכך, היה ניתן גם לחלק על בסיס המשתנה השלישי, אם צריך לכלים או לא, דהיינו להעמיד את המשנה והברייתא בטבלה השמאלית, את המשנה במשבצת השמאלית עליונה, ואת הברייתא בשמאלית תחתונה, אלא שמפורש במשנה שההיתר הוא גם באינו צריך.

אין צורך לומר, שלא ניתן ליישב את הסתירה על פי המשתנה השני, דהיינו המשנה במביאין והברייתא במוליכין, שהרי כאמור, המשנה מתירה אפילו במוליכין, והברייתא אוסרת אפילו במביאין.

עלה בידינו שהאפשרות היחידה ליישב את הסתירה היא על פי המשתנה הראשון.